

Global Recession...เสียงแห่งความกังวลที่เริ่มดังขึ้น

โดย คุณขวัญใจ เตชเสนสกุล

ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายวิจัยธุรกิจ

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK)

ในช่วงที่ผ่านมา เริ่มมีนักเศรษฐศาสตร์และผู้ที่อยู่ในแวดวงเศรษฐกิจหลายท่านออกมาแสดงความกังวลเกี่ยวกับ “ภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย (Global Recession)” ที่เริ่มมีสัญญาณว่าอาจจะเกิดขึ้นในระยะอันใกล้ ทั้งนี้ เมื่อเดือนมกราคมที่ผ่านมา Bank of America Merrill Lynch ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักลงทุนทั่วโลกเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจและการลงทุนในปี 2562 โดย 1 ใน 3 ของนักลงทุนที่ตอบแบบสำรวจให้ความเห็นว่า ความเสี่ยงที่น่ากังวลที่สุดสำหรับนักลงทุนในปี 2562 ได้แก่ “ภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย”

ความกังวลเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอยถูกตอกย้ำอีกครั้ง ภายหลังจาก Paul Krugman นักเศรษฐศาสตร์ชื่อดังเจ้าของรางวัลโนเบล สาขาเศรษฐศาสตร์ในปี 2551 ได้ออกมาแสดงความเห็นระหว่างการประชุม World Government Summit ที่เมืองดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ว่าเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยในช่วงปลายปี 2562 โดย Paul Krugman ได้พูดถึง 3 ปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะจุดรั้งเศรษฐกิจโลกให้เข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ได้แก่

1. **สหรัฐฯ มีความเสี่ยงที่จะเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอย** แม้หลายฝ่ายมองว่าเศรษฐกิจสหรัฐฯ กำลังมีทิศทางที่ดีขึ้นต่อเนื่อง ขณะที่สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน ก็ดูเหมือนว่าทางฝั่งสหรัฐฯ จะได้เปรียบเงินอยู่พอสมควร อย่างไรก็ตาม ความกังวลว่าสหรัฐฯ อาจกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยเริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ หลังจากความขัดแย้งในเชิงนโยบายระหว่างรัฐบาลและฝ่ายค้านของสหรัฐฯ จนนำไปสู่การปิดหน่วยงานราชการบางแห่ง (Government Shutdown) เป็นเวลากว่า 1 เดือน ท่ามกลางทิศทางดัชนีตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐฯ ที่ปรับลดลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ จากผลสำรวจความคิดเห็นของนักเศรษฐศาสตร์ (Economist Survey) ซึ่งจัดทำเป็นประจำทุกปีโดย The Wall Street Journal ในเดือนมกราคมที่ผ่านมา พบว่า 25% ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เชื่อว่าสหรัฐฯ จะเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยในอีก 12 เดือนข้างหน้า ซึ่งผลสำรวจดังกล่าวเป็นตัวเลขสูงสุดในรอบ 8 ปี โดยเพิ่มขึ้นมากเมื่อเทียบกับผลสำรวจในปี 2561 ที่มีเพียง 13% เท่านั้น ที่เชื่อว่าเศรษฐกิจสหรัฐฯ จะเข้าสู่ภาวะถดถอย

สาเหตุสำคัญที่ Paul Krugman มองว่าจะเป็นปัจจัยจุดรั้งให้สหรัฐฯ เข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยในช่วงสิ้นปี 2562 ได้แก่ สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ – จีน ซึ่ง Krugman มองว่าในท้ายที่สุด สงครามการค้าดังกล่าวจะย้อนกลับมาทำลายเสถียรภาพของเศรษฐกิจสหรัฐฯ เอง โดย Krugman ได้เขียนอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวไว้ในบทความเรื่อง “How goes the trade war...Consumer, not foreigners, are paying the Trump tariffs” เผยแพร่ในเว็บไซต์ The New York Time เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2562 ซึ่งเป็นแนวคิดที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดย Krugman สมมติว่าเดิมสหรัฐฯ นำเข้าสินค้าจากจีนในราคา 100 ดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อรัฐบาลขึ้นอัตราภาษีนำเข้าสินค้าจากจีน 25% ทำให้ราคาสินค้านำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้นเป็น 125 ดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจไม่ได้กระทบต่อรายได้ประชาชาติ (National Income) มากนัก เพราะหากสหรัฐฯ ยังนำเข้าสินค้าจากจีน แม้ผู้บริโภคชาวอเมริกันจะต้องจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น 25 ดอลลาร์สหรัฐฯ แต่ส่วนที่ต้องจ่ายเพิ่มดังกล่าวจะเป็น

การจ่ายภาษีนำเข้าให้แก่รัฐ ซึ่งรัฐบาลอาจนำเงินภาษีนำเข้าที่ได้มาไปใช้ในการกระตุ้นเศรษฐกิจในทางอื่นได้ อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงการขึ้นอัตราภาษีนำเข้าจากจีน 25% จะก่อให้เกิดทางเลือก 2 ทาง ได้แก่

- เปลี่ยนมานำเข้าสินค้าจากประเทศอื่น อาทิ เม็กซิโกหรือเวียดนามที่ไม่มีภาษีนำเข้า โดย Krugman มองว่าสินค้าจากเม็กซิโกหรือเวียดนามอาจมีต้นทุนที่แพงกว่าจีนบ้าง โดยสมมติให้มีราคาที่ 115 ดอลลาร์สหรัฐ แต่หลังจากที่จีนถูกตั้งภาษีนำเข้า 25% ทำให้ผู้บริโภคเลือกที่จะบริโภคสินค้านำเข้าจากเม็กซิโกหรือเวียดนามที่มีราคาถูกกว่าจีน ซึ่งหมายความว่าผู้บริโภคชาวอเมริกันต้องจ่ายค่าสินค้าแพงขึ้น 15 ดอลลาร์สหรัฐ ในการนำเข้าจากเม็กซิโกและเวียดนาม โดยที่รัฐก็ไม่สามารถเก็บภาษีนำเข้าได้เลย ทำให้รายได้ประชาชาติของสหรัฐฯ ในกรณีนี้ลดลงจากเดิม 15 ดอลลาร์สหรัฐ

- เปลี่ยนมาใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศ การขึ้นภาษีนำเข้าจากจีน 25% ทำให้มีความเป็นไปได้ว่าผู้บริโภคชาวอเมริกันจะหันมาใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ด้วยตลาดแรงงานสหรัฐฯ ที่ใกล้เข้าสู่การจ้างงานเต็มที่ (Full Employment) ทำให้อาจต้องมีการโยกย้ายแรงงานบางส่วนมาผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้าจากจีน ซึ่งแน่นอนว่าจะมีค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) เนื่องจากปัจจุบันสหรัฐฯ เน้นผลิตและส่งออกสินค้าในกลุ่มที่มีมูลค่าเพิ่มสูง ดังนั้น การเคลื่อนย้ายแรงงานเพื่อมาผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้าสินค้าจากจีน ซึ่งส่วนใหญ่มีมูลค่าเพิ่มไม่มากนักจะทำให้รายได้ประชาชาติโดยรวมของสหรัฐฯ ลดลงตามไปด้วย ขณะเดียวกัน ยังกดดันให้เงินดอลลาร์สหรัฐแข็งค่าขึ้น ซึ่งจะกระทบต่อการส่งออกโดยรวมของประเทศ

Krugman ประเมินว่าจากสงครามการค้ากับประเทศต่างๆ ที่สหรัฐฯ ดำเนินการแล้วจนถึงปัจจุบันทำให้รายได้ประชาชาติโดยรวมหายไปปีละ 17,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี หรือไม่ถึง 0.1% ของ GDP สหรัฐฯ ซึ่งอาจไม่มากนัก แต่หากมีการขึ้นภาษีนำเข้าเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ตามแผนของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์จะยิ่งสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจสหรัฐฯ มากขึ้นและอาจจุดให้เศรษฐกิจสหรัฐฯ เข้าสู่ภาวะถดถอยในที่สุด

2. ความเสี่ยงจากฟองสบู่ในอุตสาหกรรมเทคโนโลยี (Tech Bubble) นับเป็นอีกหนึ่งความเสี่ยงที่ Krugman เป็นห่วงว่าจะเป็นต้นตอที่ทำให้เศรษฐกิจโลกเข้าสู่ภาวะถดถอย ประเด็นดังกล่าวได้รับการกล่าวถึงมากขึ้นเมื่อราคาหุ้นในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยียักษ์ใหญ่ไม่ว่าจะเป็น Apple, Facebook หรือ Amazon ปรับลดลงกว่า 30% จากจุดสูงสุดในช่วงที่ผ่านมา ขณะที่หลายฝ่ายเริ่มมีความกังวลเกี่ยวกับแวดวงธุรกิจ Start-up ที่เกิดขึ้นราวดอกเห็ดในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ หลายท่านคงเคยได้ยินชื่อ Uber, Lyft, LinkedIn หรือ Snapchat ซึ่งถือเป็นธุรกิจ Start-up ที่ประสบความสำเร็จและได้รับความสนใจจากนักลงทุนทั่วโลก อย่างไรก็ตาม แม้บริษัทเหล่านั้นประสบความสำเร็จเมื่อวัดจากฐานลูกค้าและจำนวนผู้ใช้งานที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แต่บริษัท Start-up ชื่อดังหลายแห่งกำลังประสบปัญหาขาดทุนอย่างหนัก โดยในปี 2561 Uber ขาดทุนราว 1.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ Lyft ขาดทุนราว 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ Snapchat ขาดทุน 1.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจแห่งชาติของสหรัฐฯ (The National Bureau of Economic Research) ประเมินว่า 80% ของธุรกิจ Start-up ประสบภาวะขาดทุน มีเพียงราว 20% เท่านั้นที่สร้างกำไรจากธุรกิจได้ ขณะที่ราคาหุ้นของบริษัทกลุ่ม Start-up สูงกว่ามูลค่าที่แท้จริงราว 50% ซึ่งภาวะดังกล่าวนำมาสู่ความกังวลถึงฟองสบู่ของหุ้นในกลุ่มเทคโนโลยีที่อาจจะแตก และซ้ำรอยวิกฤต Dotcom Crisis ในปี 2543 ที่ทำให้เศรษฐกิจสหรัฐฯ เข้าสู่ภาวะถดถอยก็เป็นได้

3. เศรษฐกิจยุโรปใกล้เข้าสู่ภาวะถดถอย Paul Krugman ให้ความเห็นว่าเศรษฐกิจยุโรปกำลังใกล้เข้าสู่ภาวะถดถอยแล้ว ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จุดให้เศรษฐกิจโลกเข้าสู่ภาวะถดถอยตาม โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือ IMF ได้ออกมาปรับลดคาดการณ์เศรษฐกิจยุโรป เมื่อเดือนมกราคมที่ผ่านมาเหลือขยายตัว 1.6% ซึ่งเป็นระดับต่ำสุดในรอบ 5 ปี ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาภาวะเศรษฐกิจประเทศยักษ์ใหญ่ในยุโรป ก็พบว่ามีทิศทางที่ไม่ค่อยดีนัก โดยล่าสุดเศรษฐกิจอิตาลี ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 ของยุโรป หดตัว 2 ไตรมาสติดต่อกัน (ในไตรมาสที่ 3 และ 4 ของปี 2561 เทียบกับไตรมาสก่อนหน้า) ซึ่งถือได้ว่าเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยแล้ว ขณะที่เศรษฐกิจเยอรมนีซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดในยุโรป กำลังเผชิญความเสี่ยงที่จะเข้าสู่ภาวะถดถอยเช่นกัน โดยในไตรมาส 4 ปี 2561 เศรษฐกิจเยอรมนีขยายตัว 0% (เทียบกับไตรมาสก่อนหน้า) โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากความวุ่นวายในอุตสาหกรรมยานยนต์ของเยอรมนี ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีสัดส่วนราว 20% ของภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด หลังจากค่ายรถยนต์สัญชาติเยอรมนีหลายค่ายถูกตรวจสอบพบว่าได้ทำการบิดเบือนผลการตรวจสอบมาตรฐานการปล่อยไอเสีย (Automobile Emission Standard) ในห้องทดสอบ โดยไม่สามารถรักษามาตรฐานการปล่อยไอเสียดังกล่าวได้จริงในการใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ค่ายรถยนต์ต่างๆ ต้องเร่งแก้ปัญหาดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการติดตั้งอุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อลดการปล่อยไอเสีย รวมถึงการเรียกคืนรถยนต์บางส่วน โดยรัฐบาลเยอรมนีจะเริ่มทยอยห้ามใช้รถยนต์ที่ไม่ผ่านมาตรฐานการปล่อยไอเสียในเมืองต่างๆ ทั่วประเทศในปี 2562 ทำให้อุตสาหกรรมยานยนต์ของเยอรมนีเผชิญกับภาวะซบเซาและกลายเป็นความเสี่ยงสำคัญที่อาจจุดเศรษฐกิจเยอรมนีให้เข้าสู่ภาวะถดถอย ซึ่งแน่นอนว่าหากเศรษฐกิจยักษ์ใหญ่ในยุโรปอย่างเยอรมนีเข้าสู่ภาวะถดถอยตามรอยอิตาลีจริง เศรษฐกิจยุโรปก็มีความเสี่ยงสูงที่จะเข้าสู่ภาวะถดถอยตามและคงกระทบต่อทิศทางเศรษฐกิจโลกโดยรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แม้จะยังไม่มีใครทราบว่าเศรษฐกิจโลกจะเข้าสู่ภาวะถดถอยในช่วงปลายปีนี้จริงอย่างที่ Paul Krugman ทำนายไว้หรือไม่ แต่สิ่งหนึ่งที่สามารถรับรู้ได้คือเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงและความไม่แน่นอนมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งแน่นอนว่าย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ส่งออก ที่ธุรกิจมีความอ่อนไหวต่อทิศทางเศรษฐกิจโลกค่อนข้างมาก ดังนั้น ผู้ส่งออกจำเป็นต้องติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวของเศรษฐกิจโลกอย่างใกล้ชิด ควบคู่ไปกับการใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน การทำประกันการส่งออก รวมถึงการรักษาสถานะทางการเงินและสภาพคล่องอย่างเหมาะสมก็น่าจะช่วยบรรเทาปัญหาความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกไปได้ระดับหนึ่ง

Disclaimer : ข้อมูลต่างๆ ที่ปรากฏ เป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และการเผยแพร่ข้อมูลเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจเท่านั้น โดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยจะไม่รับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการที่มีบุคคลนำข้อมูลนี้ไปใช้ไม่ว่าโดยทางใด

วันที่ 19 เมษายน 2562